

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานคดีเลือกตั้ง

โดยที่ในการพิจารณาคดีทางคดีอาญาและคดีเลือกตั้งนั้น จะต้องได้พยานหลักฐานที่ตรวจสอบให้ได้ความจริงอย่างชัดเจน ซึ่งความจริงจะปรากฏอย่างเป็นที่ยอมรับได้ก็โดยการพิสูจน์และยืนยันจากพยานหลักฐานต่างๆ พยานบุคคลในคดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม แต่เพราะความหวาดกลัวอันตรายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นต่อพยานบุคคลและครอบครัว จึงเป็นสาเหตุสำคัญทำให้พยายามหลบเลี่ยงหรือไม่ยอมมาเป็นพยานเพราะกลัวว่าอาจได้รับอันตรายจากการข่มขู่คุกคามของผู้กระทำผิดหรือผู้มีอิทธิพลได้ อีกทั้งยังต้องสูญเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการมาให้การเป็นพยานอีกด้วย การคุ้มครองพยานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการกำหนดให้มีหลักประกันแก่พยานผู้ที่เข้ามาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่คดี ประเทศไทยได้กำหนดให้มีหลักประกันการคุ้มครองพยานบุคคล ดังต่อไปนี้

3.1 หลักประกันการคุ้มครองพยานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2550

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมบุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ทำความผิดมิได้ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้¹ ซึ่งถือเป็นเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หลักสำคัญอีกประการหนึ่งในการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาก็คือ ต้องให้โอกาสจำเลยอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดี และต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของจำเลยที่มีอยู่ตามกฎหมายด้วย เพราะกฎหมายถือว่าตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลว่าบุคคลใดกระทำความผิด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ และต้องปฏิบัติต่อเขาตามกฎหมายเช่นเดียวกับสุจริตชนอื่น

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 39.

ดังนั้นในคดีอาญาจึงมีหลักเกณฑ์พิเศษเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานบางประเภท ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อจำเลย หรือเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลย

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้รับรองให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้²

- 1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
 - 2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบ คำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง
 - 3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม
 - 4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
 - 5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
 - 6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ
 - 7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว
 - 8) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ
- เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้มีการให้หลักประกันพยานในคดีที่มีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม นอกจากนี้พยานก็ยังมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และ

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 40.

ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติต่อไป

3.2 การคุ้มครองพยานในคดีอาญา

แนวคิดในการคุ้มครองพยานหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานที่อาจไม่ได้รับความปลอดภัย เพราะการมาเป็นพยานในคดีอาญา จึงกำเนิดขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานบุคคลในคดีอาญา และกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนตามสมควรให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ที่ว่า “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” นอกจากนี้ ยังมีที่มาจากหลักสากลในด้านการให้ความคุ้มครองพยานโดยยึดหลักมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลเป็นมาตรการเข้าเสริมในการต่อต้านยาเสพติดตามข้อยุติในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ และการก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมหรือผู้ทรงอิทธิพลที่มีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ในขณะนั้นปรากฏว่าพยานที่มาให้การหรือเบิกความต่อศาลของประเทศไทย ยังไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควรทั้งที่พยานมีความสำคัญในการพิสูจน์ความจริง ต่อมาจึงได้ผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ขึ้นภายใต้ร่างจาก Witness Security Program ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการประกาศบังคับใช้อย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอน 58 ลงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้น 180 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศ โดยมีรายละเอียด รูปแบบ ขอบเขตของพระราชบัญญัติดังกล่าวดังนี้³

3.2.1 ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครอง

กฎหมายฉบับนี้ให้ความหมายของ “พยาน” โดยจำกัดเฉพาะ ดังนี้

พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสืบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา และศาลรวมทั้งพยานผู้ชำนาญการพิเศษ ยกเว้นจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

³พระราชบัญญัติคุ้มครองในคดีอาญา. (2555). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.kodmhai.com/m4/m42/N92/N-92.html>. [2555, เมษายน 1].

แต่อย่างไรก็ตาม การที่พยานมาให้ถ้อยคำนั้น ผลของความไม่ปลอดภัยอาจจะเกิดแก่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดของพยาน เช่น เป็นญาติสนิท หรือ ผู้ให้การอุปการะ เป็นต้น บุคคลดังกล่าวจึงเป็นผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยเช่นเดียวกับพยาน แต่ต้อง มีการร้องขอให้ความคุ้มครองและบุคคลเหล่านี้ต้องยินยอมให้คุ้มครอง⁴

3.2.2 เงื่อนไขที่จะให้ความคุ้มครองตามมาตราทั่วไป

ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วแต่กรณี อาจจัดให้พยานอยู่ในการคุ้มครองตามที่เห็นสมควร หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอ และในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้พนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย ซึ่งมาตรการทั่วไปนั้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 1) พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ซึ่งมีนิยามว่า “ความปลอดภัย”⁵ หมายถึง ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานทั้งก่อนมาเป็นพยาน ขณะมาเป็นพยานและหลังการมาเป็นพยาน
- 2) พยานต้องยินยอมให้มีการคุ้มครองพยาน
- 3) พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดให้พยานได้รับการคุ้มครองตามที่เห็นสมควร
- 4) การเข้ามาให้ความคุ้มครองนั้น อาจเป็นการที่บุคคลตามข้อ 3) เห็นเอง หรือพยานร้องขอ หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอก็ได้
- 5) ในกรณีจำเป็น พยานหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องขอให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น
- 6) การแจ้งและวิธีการให้ความช่วยเหลือ เป็นไปตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกำหนด
- 7) วิธีคุ้มครองรวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในที่ปลอดภัย (แต่พยานต้องยินยอม) การปกปิดชื่อ ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่อาจจะระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสถานะของ

⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 7 และมาตรา 11.

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 6.

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 3.

พยานที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับผู้มิอิทธิพลในจังหวัด จะต้องนำมาคุ้มครองในสถานที่ที่ปลอดภัยและไม่เปิดเผยชื่อมิฉะนั้นจะถูกฆ่าปิดปาก

8) พยานอาจร้องขอให้เจ้าพนักงานให้การคุ้มครองตามมาตราทั่วไปนี้แก่ สามิภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้ ถ้าบุคคลดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย แต่บุคคลเหล่านี้ต้องยินยอมให้คุ้มครอง

3.2.3 เงื่อนไขที่จะให้ความคุ้มครองตามมาตราพิเศษ

สำหรับกรณีที่ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยาน⁷

หลักเกณฑ์มาตรการพิเศษนี้ใช้กับพยานเฉพาะบางคดีที่กำหนดไว้เนื่องจากเป็นคดีที่สำคัญ และต้องให้การคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) ประเภทคดีที่จะมาเป็นพยาน แยกออกได้ 6 กรณี⁸

- (1) คดีความผิดตามกฎหมายอาญาเสพติด การฟอกเงิน การทุจริตในวงราชการ กฎหมายศุลกากร
- (2) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา
- (3) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กตามประมวลกฎหมายอาญากฎหมายมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก และกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (4) ความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่ ช่องโจร และให้หมายความร่วมมือถึงความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน
- (5) ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือสถานหนักกว่านั้น
- (6) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยาน เห็นสมควรให้การคุ้มครองพยาน

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 9.

⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 8.

2) การร้องขอ

เริ่มจากเจ้าพนักงานเห็นเอง โดยปรากฏหลักฐานแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานในคดีดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยจึงร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อขอให้มาตรการพิเศษแต่ต้องได้รับความยินยอมจากพยานเมื่อได้รับคำร้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจะพิจารณาสั่งการ โดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งการเป็นพิเศษ

3) วิธีการให้ความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ⁹

(1) สำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้ดำเนินการให้ความคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

(1.1) ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักที่เหมาะสม

(1.2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพ ที่สมควรแก่พยาน หรือบุคคลที่อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของพยาน เช่น บุตร เป็นต้น เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี แต่ถ้าจำเป็นอาจขยายได้ครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี

(1.3) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียน เพื่อไม่ให้ระบุตัวได้ ในระหว่างที่ได้รับการคุ้มครอง และการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย

(1.4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรมหรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานดำรงชีพอยู่ได้

(1.5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่ควรได้รับ

(1.6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

(1.7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

การดำเนินการข้างต้นต้องถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผย เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

การคุ้มครองพิเศษนี้สามารถคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องกับพยานได้เช่นเดียวกับมาตรการทั่วไป แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้นด้วย¹⁰

⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 10.

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 11.

(2) การสิ้นสุดของการคุ้มครอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจสั่งให้ยุติการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้เมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้¹¹

(2.1) พยานร้องขอ

(2.2) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยมาตรการพิเศษ

(2.3) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไปและไม่จำเป็นต้องคุ้มครองเป็นพิเศษ

(2.4) พยานไม่ให้การโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(2.5) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าพยานแจ้งความเท็จหรือเบิกความเท็จหรือทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จเนื่องจากการมาเป็นพยาน

3.2.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน¹²

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน คือ สำนักงานคุ้มครองพยาน และปัจจุบันอยู่ในสังกัดของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป และมาตรการพิเศษ การปฏิบัติที่เหมาะสมรวมทั้งประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัย

3.2.5 การดำเนินคดีแพ่งเพื่อคุ้มครองสิทธิของพยาน¹³

เมื่อมีความจำเป็นกระทรวงยุติธรรมจะแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เพื่อให้มีอำนาจดำเนินคดีแพ่งตามที่กระทรวงยุติธรรมมอบหมายก็ได้โดยแจ้งให้ศาลทราบ โดยให้ข้าราชการผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินคดี หรือพนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

3.2.6 ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน¹⁴

ค่าตอบแทนจากการมาเป็นพยานและได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใด แก่ตัวพยานเองหรือสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่น

¹¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 12.

¹² พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 13.

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 14.

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 15-18.

ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพราะเหตุว่ามีการกระทำผิดโดยเจตนาเนื่องมาจากการเป็นพยาน ทั้งนี้ จะได้รับตามความจำเป็นและตามสมควร ตามที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง การที่ได้รับความเสียหายนั้นเกิดจากการที่พยานหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิเสธการคุ้มครองตามมาตราทั่วไปหรือพิเศษ ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนการยื่นขอ สามารถยื่นได้เองหรือทนายยื่นขอต่อสำนักงานคุ้มครองพยาน ตามแบบที่กำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รู้ถึงการกระทำผิด¹⁵

ส่วนหลักเกณฑ์การขอและวิธีพิจารณาเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรมค่าตอบแทนจากการมาเป็นพยาน เมื่อให้การแล้วมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามสมควร ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ส่วนค่าตอบแทนในคดีที่เป็นพยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์หรือพยานจำเลย เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้จ่ายค่าตอบแทน แต่ไม่เกินอัตราที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังการเรียกคืนค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่าย¹⁶

ถ้าพยานไม่มาหรือไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุอันควร หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าแจ้งเท็จ เบิกความเท็จหรือทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ผู้นั้นต้องคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง แก่รัฐเท่าที่จ่ายไปจริง ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน

การเรียกร้องดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานประสานงานกับสำนักงานคุ้มครองพยานเพื่อเรียกคืน

3.2.7 การอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

การอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน และไม่ใช้คำสั่งของศาลสามารถยื่นเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้น ซึ่งมีใช้ศาลแขวง และมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา หรือศาลทหารชั้นต้นที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นหรือที่บุคคลนั้นมีที่อยู่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ทั้งนี้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

- 1) การอุทธรณ์คำสั่งเป็นการทูลเกล้าฯ ถวายตามคำสั่งของสำนักงานคุ้มครองพยาน

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. มาตรา 19.

¹⁶ การเรียกร้องดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานประสานงานกับสำนักงานคุ้มครองพยานเพื่อเรียกคืน.

2) การพิจารณาคำสั่งตามมาตรา 6, 7, 9, 10, 11 และ มาตรา 12 ศาลต้องพิจารณาลับ และให้เฉพาะผู้เกี่ยวข้องเข้าฟังและให้สั่งให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุอันสมควรจะขยายเวลาได้ตามความจำเป็นแต่ต้องจครายงานไว้

3) คำสั่งของศาลตามข้อ 2) ให้เป็นที่สุด

3.2.8 การคุ้มครองพยานโดยมาตรการที่มีโทษทางอาญา

กรณีที่มีการดำเนินการตามกฎหมายในการคุ้มครองพยาน ผู้ใดเปิดเผยความลับเกี่ยวกับที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามी ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งได้ดำเนินการไปเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่พยาน โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย หรือเป็นอันตรายแก่กาย หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตายต้องระวางโทษตามอัตราที่กำหนด ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลดังกล่าวไม่ได้รับความปลอดภัยต้องรับโทษหนักขึ้น หรือถ้าได้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใดเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นจะมาหรือได้มาเป็นพยานต้องรับโทษหนักขึ้น

3.2.9 ค่าตอบแทนแก่พยาน

(1) พยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือได้เบิกความต่อศาล มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

(2) ในชั้นสืบสวนและสอบสวน เฉพาะพยาน ที่มีชื่อระบุไว้ในสำนวนการสอบสวนนั้น มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

(3) พยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว

(4) พยานจำเลย (ทุกคดี) การจ่ายค่าตอบแทนให้อยู่ในดุลพินิจของศาล

1) อัตราค่าตอบแทนแก่พยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความ

(1) 200 บาท ต่อครั้ง กรณีอยู่ในเขตจังหวัด

(2) 500 บาท ต่อครั้ง กรณีอยู่นอกเขตจังหวัด

ค่าตอบแทนความเสียหายแก่พยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่น ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา

ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา จากการกระทำความผิดอาญา โดยเจตนา หรือสืบเนื่องจากการที่พยานจะมา

หรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ตามอัตราที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามัญ ภิรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ในคดีอาญา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 กำหนดยกเว้นกรณีที่บุคคลดังกล่าว ไม่ให้ความยินยอมในการรับความคุ้มครองพยานตามมาตรการที่สำนักงานคุ้มครองพยานกำหนด

อัตราค่าตอบแทนความเสียหาย

(1) กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต

(1.1) ค่าตอบแทนตั้งแต่ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

(1.2) ค่าจัดการศพ 20,000 บาท

(1.3) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ตามพฤติการณ์ที่เสียชีวิต ไม่เกิน 30,000 บาท

(1.4) ค่าอุปการะด้านการศึกษาแก่บุตร โดยชอบด้วยกฎหมายของพยาน ให้จ่ายเป็นรายเดือนๆ ละไม่เกิน 3,000 บาท จนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ เว้นแต่เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จนถึงระดับปริญญาตรีในประเทศ ให้ได้รับการอุปการะต่อไป จนถึงอายุไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์

(2) กรณีเกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ

(2.1) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

(2.2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท

(2.3) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ตามพฤติการณ์ในขณะที่เสียชีวิต ไม่เกิน 30,000 บาท

(2.4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ในระหว่างการรักษาพยาบาล ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกิน 200 บาท นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ

(3) กรณีเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง

ให้จ่ายค่าตามที่สามารถประเมิน หรือเทียบเคียงได้ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท หากความเสียหายนั้น เป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิดอาญาโดยเจตนา

2) หมวดค่าใช้จ่าย

(1) ค่าใช้จ่าย ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป

โดยหลักเมื่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้สอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้สอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้สอบสวนคดีอาญาศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยาน ได้จัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่อื่น

ช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยาน ตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอแล้ว มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายตามอัตราที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่าย แก่พยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 กำหนดดังนี้

(1.1) พยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา

(1.1.1) ค่าที่พักอาศัย อันเนื่องมาจากการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้ เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้องละ 800 บาท ต่อวัน

(1.1.2) ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ให้เบิกจ่ายได้ในอัตราคนละ 200 บาท ต่อวัน

(1.1.3) ค่าเลี้ยงชีพที่สมควรอันเนื่องมาจากการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ในอัตราคนละ 200 บาท ต่อวัน

(1.2) เจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย

(1.2.1) ค่าที่พักอาศัย อันเนื่องมาจากการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้องละ 800 บาทต่อวัน

(1.2.2) ค่าดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ที่คุ้มครองความปลอดภัย ที่ต้องใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมง ให้เบิกจ่ายในอัตราเหมาจ่าย คนละ 200 บาท ต่อวัน

(1.2.3) ค่าใช้จ่ายในกรณีที่ต้องจดให้มีการปกปิด มิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่น ที่สามารถระบุตัวพยานได้ ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(1.2.4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่นใด ให้พยานได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(2) ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

โดยหลัก เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยาน ดำเนินการคุ้มครองพยาน ตามมาตรการพิเศษ ให้แก่พยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดาน ของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญาแล้ว มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายตามอัตราที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามी ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 กำหนด ดังนี้

(2.1) ค่าใช้จ่ายในการย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม ให้เบิกจ่ายได้ เท่าที่จ่ายจริง

(2.2) ค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าเลี้ยงชีพ ที่สมควรแก่พยาน หรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยาน ให้เบิกจ่ายได้ไม่เกินคนละ 200 บาท ต่อวัน

(2.3) ค่าใช้จ่ายในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้ง การดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิม ตามคำขอของพยานให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(2.4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพ หรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพได้ ตามที่เหมาะสม ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(2.5) ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(2.6) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย ในระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมง ให้เบิกจ่ายให้เจ้าหน้าที่ที่ช่วยให้คุ้มครอง ตามจำเป็นในอัตราเหมาจ่าย แต่ไม่เกินคนละ 200 บาท ต่อวัน

(2.7) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่นใด ให้พยานได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

3.3 กระบวนการในการควบคุมการเลือกตั้ง

กระบวนการในการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรม ประกอบด้วย 4 กระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

3.3.1 การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด

การทำคำร้อง ยื่นคำร้อง สืบสวนสอบสวนและการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 24 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบการสืบสวนเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นระเบียบที่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานของกระบวนการสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่เมื่อมีการยื่นคำร้องหรือความปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องต่อศาล จึงขอสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญดังกล่าวดังนี้

1) การทำคำร้อง เป็นหน้าที่ของผู้ร้องต้องทำคำร้องเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ และคำร้องต้องมีรายการ ดังนี้¹⁷

(1) วัน เดือน ปี ที่ทำคำร้อง

(2) ชื่อ ที่อยู่ และสถานะของผู้ร้อง

(3) ชื่อผู้ถูกร้อง พร้อมที่อยู่ และสถานะของผู้ถูกร้อง (ถ้ามี)

(4) ระบุข้อเท็จจริงของแต่ละข้อกล่าวหาและพฤติกรรมที่ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ที่เกิดการกระทำ รวมทั้งบุคคลและหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(5) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง¹⁸

สำหรับคำร้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง หรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง ให้ยื่นพร้อมหลักฐานการทักท้วงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

2) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเป็นไปตามหลักผู้มีส่วนได้เสีย¹⁹ มีดังนี้

(1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

(2) การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น

(3) การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ ผู้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาหรือสมาชิกขององค์กรที่เสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหา

(4) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ร้องได้ทั้งก่อนประกาศผลและหลังประกาศผลการเลือกตั้ง

(4.1) ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งนั้น

(4.2) หลังประกาศผลการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

(5) การออกเสียงประชามติ ได้แก่ ผู้มีสิทธิออกเสียงในหน่วยเลือกตั้งนั้น

¹⁷ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 9.

¹⁸ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 9 วรรคสอง.

¹⁹ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 11.

การยื่นคำร้องผู้ร้องต้องยื่นคำร้องด้วยตนเองที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องได้เกิดหรืออ้างว่า หรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในจังหวัดนั้น เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็น อาจยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้²⁰ และศาลอุทธรณ์ภาค ได้มีคำวินิจฉัยว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ยื่นคำร้องต้องเป็นการร้องผู้สมัครรับเลือกตั้งประเภทเดียวกันและเขตเดียวกัน กล่าวคือ ผู้สมัครสมาชิกต้องร้องผู้สมัครสมาชิกด้วยกันและร้องในเขตเดียวกัน จะร้องข้ามเขตเลือกตั้งไม่ได้

3) การส่งคำร้อง เป็นอำนาจของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการดำเนินงานดังนี้²¹

(1) คำร้องที่มีสาระสำคัญไม่ครบถ้วน ตามระเบียบข้อ 9 ต้องแจ้งผู้ร้องให้แก้ไขภายในกำหนด

(2) คำร้องที่ไม่ปรากฏพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ต้องเรียกผู้ร้องมาบันทึกถ้อยคำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำผิดให้ชัดเจนตามระเบียบข้อ 9(4)

(3) ส่งรับคำร้อง เมื่อคำร้องเป็นไปตามระเบียบข้อ 9 โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้ส่งรับคำร้อง ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งรับคำร้องในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4) ส่งไม่รับคำร้อง ในกรณีต่อไปนี้

(4.1) คำร้องไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ระบุที่อยู่และสถานะของผู้ร้องยื่นคำร้องไม่อยู่ในระยะเวลาที่กำหนด หรือไม่มีสิทธิยื่นคำร้อง ตามระเบียบข้อ 10 ข้อ 11 และข้อ 12

(4.2) คำร้องที่ไม่เป็นความผิดกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4.3) คำร้องที่มีประเด็นหรือเป็นเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้ว หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล หรือศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

4) การสืบสวนสอบสวน คำร้องที่ได้มีการส่งรับตามระเบียบข้อ 17 แล้ว ผู้อำนวยการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป²²

²⁰ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 12

²¹ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 16 และข้อ 17.

²² ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 27.

การสืบสวนสอบสวนจะทำในรูปแบบของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน คณะละ 3 คน²³ โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนอาจมอบให้กรรมการสืบสวนสอบสวนคนใดคนหนึ่งไปทำการสืบสวนสอบสวนก็ได้ และคณะกรรมการการสืบสวนสอบสวนต้องดำเนินการดังนี้

(1) ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านที่มีการส่งรับคำร้องแล้วเท่านั้นให้เสร็จภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องคัดค้าน²⁴

(2) หากสืบสวนสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายใน 20 วันตามข้อ (1) ต้องรายงานพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย หรือเลขาธิการมอบหมาย เพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาสืบสวนสอบสวนอีกไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

(3) หากการสืบสวนสอบสวนยังไม่เสร็จตามที่ขอขยายเวลา ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องรายงานเหตุผลความจำเป็นเพื่อขอขยายระยะเวลาทำการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมาย

(4) เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเสนอสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดไม่น้อยกว่า 60 วัน ก่อนครบ 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง²⁵

5) การสืบสวนสอบสวนกรณีความปรากฏหรือปรากฏหลักฐาน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนใน 2 กรณีหลัก คือ กรณีมีผู้ร้องและกรณีไม่มีผู้ร้อง ซึ่งกรณีไม่มีผู้ร้องนี้ กฎหมายเรียกว่า เรื่องความปรากฏหรือปรากฏหลักฐาน เช่น ผู้รับเงินซื้อเสียงได้แจ้งเหตุที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดว่าได้รับเงินซื้อเสียงโดยไม่ประสงค์ขึ้นเป็นคำร้องแต่แจ้งเหตุเพื่อให้ตนเองไม่ต้องรับโทษ หรือพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบเห็นการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเองโดยไม่มีผู้ร้อง หรือตำรวจได้รับแจ้งความจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าได้รับเงินซื้อเสียง และตำรวจได้รายงานไปที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเลือกตั้ง เรื่องในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่มีผู้ร้อง เรียกว่า เป็นกรณีความปรากฏหรือปรากฏ

²³ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 23.

²⁴ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 27.

²⁵ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 27 วรรคสาม.

หลักฐาน ซึ่งต้องเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน²⁶ เมื่อสอบสวนเรื่องความปรากฏหรือปรากฏหลักฐานเสร็จแล้ว ก็เสนอสำนวนตามขั้นตอนปกติที่ระเบียบกำหนดไว้

6) การแจ้งข้อกล่าวหา การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นอำนาจของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน ผู้อำนวยการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วแต่กรณี การแจ้งข้อกล่าวหาต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 24 และระเบียบข้อ 31 ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

(1) การแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกร้องไม่ได้ทำทุกเรื่องที่มีการสืบสวนสอบสวน กล่าวคือ การแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกร้องต้องเป็นกรณี que เมื่อสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้องแล้วมีพยานหลักฐานสนับสนุนพอฟังได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้สมัครอาจไม่ได้กระทำผิดเองโดยตรง แต่มีพยานหลักฐานว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งจะมีผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เพิกถอนผลการเลือกตั้ง เลือกตั้งใหม่ นับคะแนนใหม่ หรือสรรหาสมาชิกวุฒิสภาใหม่ จะต้องมีการให้โอกาสผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวได้มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ซึ่งเรียกว่า การแจ้งข้อกล่าวหา โดยจะแจ้งข้อกล่าวหากับผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น

(2) การแจ้งเหตุแห่งการร้อง กรณีที่ในคำร้องและหรือจากการสืบสวนสอบสวนตามข้อ 1) พบว่ามีบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีการเรียกบุคคลเหล่านี้มาสอบสวนด้วย และแจ้งให้ผู้สมัครทราบว่าได้กระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวได้ทราบ

(3) การชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงได้ 1 คน ซึ่งจะสอนหรือแนะนำผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ เพียงแต่เข้าไปรับฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น

7) การสืบสวนสอบสวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการ

²⁶ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 18.

ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 8 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลภายใน 7 วัน กรณีการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ถ้าการเลือกตั้งในเขตใดไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ต้องสอบสวนและวินิจฉัยให้เสร็จภายใน 30 วัน ระเบียบสอบสวนจึงต้องกำหนดขั้นตอนการสืบสวนสอบสวน และการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดก่อนประกาศให้มีความรวดเร็ว อีกทั้งการเพิกถอนสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการตรวจสอบในสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบก่อนด้วย ดังนี้

(1) คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ต้องทำรายงานการสืบสวนสอบสวนและความเห็น แล้วเสนอเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อจัดทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเร็วตามระเบียบข้อ 43

(2) กรณีเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรแจ้งข้อกล่าวหา เลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหา โดยแจ้งให้ผู้สมัครที่ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหา และชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา

(3) กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 103 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ตามมาตรา 105 ก่อนเพื่อพิจารณาว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือกระทำโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบต้องกระทำภายในเวลาไม่เกิน 5 วันนับแต่วันได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพ้น 5 วันแล้วยังไม่มีความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ดำเนินการต่อไป และกรณีคณะกรรมการตรวจสอบมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้

8) การทำรายงานการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาสำนวน เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้ทำการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้ว ต้องทำรายงานการสืบสวนโดยสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นประกอบสำนวนและเสนอสำนวนไปตามลำดับดังนี้

(1) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ต้องมีความเห็นและเหตุผลทำรายงานการสืบสวนสอบสวนเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจสั่งให้สืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมได้

(2) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนจากผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว ต้องพิจารณาและจัดทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจสั่งให้สืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมได้

(3) เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว อาจสั่งให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหาได้ จากนั้นเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้ามีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยไว้ก็ต้องเสนอสำนวนให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัยได้พิจารณาและมีความเห็นตามระเบียบข้อ 40 และข้อ 62 ก่อน

(4) กรณีมีเหตุอันสมควรหรือมีความจำเป็น จะเสนอสำนวนการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยโดยตรงก็ได้ ตามระเบียบข้อ 40 วรรคท้าย

9) คณะอนุกรรมการวินิจฉัย เป็นคณะบุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากบุคคลภายนอกที่เป็นกลาง ชื่อสัตย์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การสืบสวนสอบสวน การบัญชี การตรวจสอบภายในและอื่นๆ จำนวนคณะละไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาสำนวนการสืบสวนสอบสวนหลังจากเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดทำความเห็นในสำนวนแล้ว ซึ่งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยก็มีอำนาจในการสั่งให้สืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหาได้ เมื่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยพิจารณาและมีความเห็นแล้ว ก็เสนอสำนวนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต่อไป²⁷

10) คณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนและความเห็นของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด²⁸ แล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งจะพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งแยกเป็น 2 กรณี

²⁷ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 62 ถึงข้อ 64.

²⁸ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554. ข้อ 65.

(1) การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคแรก

(2) การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหลังประกาศผลการเลือกตั้ง

กรณีมีความเห็นให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์กรณีเป็นการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ศาลมีคำสั่งอย่างไรก็เป็นที่สุด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสองและวรรคสี่

11) ค่าป่วยการพยาน ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เป็นไปตามข้อ 35 ดังนี้

(1) พยานที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับอัตราค่าป่วยการวันละ 300 บาท

(2) พยานที่มีถิ่นที่อยู่นอกเขตจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับอัตราค่าป่วยการวันละ 500 บาท

3.3.2 การพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์²⁹

นับแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นต้นมา กรณีหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไปแล้ว หากมีการสืบสวนสอบสวนและปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้โดยลำพังเหมือนดังเช่นในอดีต โดยหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้สมัครผู้ใด

²⁹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2556). วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www2.ect.go.th/content.php?Province=nakhonsawan&SiteMenuID=1519&Action=view&Sys_Page=&Sys_PageSize=&DataID=7933. [2555, เมษายน 2].

(หมายถึงผู้สมัครที่ไม่ได้รับเลือกตั้งด้วย) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา ทั้งนี้ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม และมาตรา 239

มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไปรษณีย์และเป็นไปโดยรวดเร็ว” และมาตรา 239 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในเขตเลือกตั้งใด หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นำบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาคดี ดังนี้

1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา

2) กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์

กระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ มีขั้นตอนดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าว กำหนดให้ศาลใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ส่วนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ตามระเบียบทั้ง 2 ฉบับ มีขั้นตอนโดยสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้³⁰

1) การยื่นคำร้อง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กรณีเป็นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ กรณีเป็นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

คำร้องที่จะยื่นต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(2) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ใช้สิทธิ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง และมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(3) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไร

(4) ลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้กระทำการดังกล่าวมาด้วย และคำร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบ โดยมีข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันเท่าจำนวนผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้อง และอีกจำนวนห้าชุดต่อศาล ส่วนผู้คัดค้านเมื่อได้รับสำเนาคำร้องจากศาล มีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านยื่นต่อศาล ซึ่งการทำคำคัดค้านของผู้คัดค้านก็ต้องทำเป็นหนังสือและมีรายการต่างๆเช่นเดียวกับคำร้อง

การยื่นคำร้องและการดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งที่ผู้ร้องจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบอำนาจให้ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2556). *วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www2.ect.go.th/content.php?Province=nakhonsawan&SiteMenuID=1519&Action=view&Sys_Page=&Sys_PageSize=&DataID=7933. [2555, เมษายน 2].

เป็นผู้ดำเนินการ และประธานกรรมการการเลือกตั้งได้มอบอำนาจให้ผู้ดำเนินการสำนักวินิจฉัยและคดีผู้ดำเนินการฝ่าย และนิติกรเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งในศาล ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 120/2551 ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เรื่อง มอบอำนาจให้ทำการแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 275/2551 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เรื่อง มอบอำนาจให้ทำการแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2) การตรวจและส่งคำร้อง

เมื่อศาลได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ศาลจะตรวจและมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องภายใน 3 วัน นับแต่วันรับคำร้อง เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาและวินิจฉัยศาลจะดำเนินการดังนี้

(1) ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกกล่าวหา (ผู้คัดค้าน) หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(2) กรณีผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนาคำร้อง และยื่นคำคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ยื่นคำคัดค้านภายใน 7 วัน นับแต่วันรับคำร้องหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร็ว

(3) แจ้งการรับคำร้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา หรือสภาท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นแล้วแต่กรณี เพื่อให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่

3) การพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่การตรวจพยานหลักฐาน การสืบพยานหลักฐานรวมทั้งกระบวนการพิจารณาใดๆ ของศาล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ศาลจะดำเนินการดังนี้

(1) การตรวจพยานหลักฐาน ปกติการพิจารณาคดีเลือกตั้ง ศาลจะกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนวันนัดพิจารณาเสมอ โดยศาลจะสอบถามผู้ร้องและผู้คัดค้านและบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่คู่ความขอให้มีการไต่สวน หรือที่คู่ความไม่ได้แย้งพยานหลักฐานใดๆ ไว้ตามที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านระบุในบัญชีระบุพยานและคำแถลง กรณีผู้ร้องหรือผู้คัดค้านจะขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานตามบัญชีระบุพยาน ต้องแถลงขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานในวันตรวจพยานหลักฐาน เพื่อให้พยานมาเบิกความเป็นพยานในวันที่ศาลนัดสืบพยาน ถ้าผู้ร้องไม่มาในวันตรวจพยานหลักฐาน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดี แต่ถ้าผู้คัดค้านไม่มาศาลในวันตรวจพยานหลักฐานศาลจะพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว

(2) การทำบันทึกคำพยานส่งศาลล่วงหน้า พยานบุคคลที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านอ้างและศาลอนุมัติให้พยานดังกล่าวมาเบิกความต่อศาล ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องและผู้คัดค้านให้เสนอบันทึกคำพยานตามประเด็นที่ศาลกำหนด หรือที่คู่ความฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยคู่ความจะต้องส่งต้นฉบับบันทึกคำพยาน หรือความเห็นต่อศาลและสำเนาแก่คู่ความฝ่ายอื่นทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน ก่อนวันสืบพยานบุคคลนั้น ซึ่งบันทึกคำพยานต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(2.1) ชื่อศาลและเลขคดี

(2.2) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกคำพยาน

(2.3) ชื่อและชื่อสกุลของคู่ความ

(2.4) ชื่อ ชื่อสกุล อายุ ที่อยู่ อาชีพและความเกี่ยวข้องกับคู่ความของผู้ให้ถ้อยคำ

(2.5) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง และหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

(2.6) ลายมือชื่อผู้ให้ถ้อยคำ ซึ่งในวันนัดสืบพยาน พยานผู้ให้ถ้อยคำดังกล่าวที่เสนอ

บันทึกคำพยานส่งให้ศาลล่วงหน้า ต้องมาเบิกความตอบข้อซักถามของคู่ความ ถ้าพยานดังกล่าวไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ ศาลจะปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกคำพยานของพยานผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกคำพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

การทำบันทึกคำพยานหรือความเห็นส่งศาลล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน ก่อนวันสืบพยานดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ กล่าวคือ ถ้าไม่ส่งบันทึกคำพยานต่อศาลล่วงหน้า แม้พยานมาศาลในวันสืบพยาน ศาลก็จะไม่อนุญาตให้นำพยานเข้าเบิกความ หรือแม้พยานส่งบันทึกคำพยานล่วงหน้า แต่เมื่อถึงวันสืบพยาน พยานไม่มาศาลหรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ ศาลจะปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกคำพยานผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบ และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกคำพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

(3) การทำบันทึกคำพยานให้ส่งศาลล่วงหน้าและพยานไม่ต้องมาเบิกความ ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลเสนอบันทึกคำพยานหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นแทนการมาเบิกความ โดยพยานไม่ต้องมาศาลภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งศาล ซึ่งต่างจากข้อ 3.2 ที่ตัวพยานต้องมาศาล เมื่อศาลได้รับบันทึกคำพยานดังกล่าว ศาลจะส่งสำเนาทันทีคำพยานดังกล่าวให้คู่ความทราบ หรือแจ้งให้มารับสำเนาทันทีคำพยานภายในระยะเวลาที่กำหนด หากคู่ความติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงใน

บันทึกคำพยานก็ต้องทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาบันทึกคำพยานดังกล่าว ซึ่งบันทึกคำพยานมีรายการเช่นเดียวกับข้อ (2)

(4) การสืบพยาน ศาลจะสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการจนกระทั่งเสร็จการพิจารณา โดยสืบพยานหลักฐานของผู้ร้องก่อน เสร็จแล้วจึงสืบพยานหลักฐานของผู้คัดค้าน ซึ่งในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่ผู้ร้องอ้าง ผู้คัดค้านอ้าง หรือพยานที่ศาลเรียกมาเอง ศาลจะเป็นผู้ซักถามพยานในประเด็นต่างๆ ให้ได้ความครบถ้วน เว้นแต่กรณีที่ศาลมีความเห็นว่ามีความจำเป็นศาลอาจอนุญาตให้ผู้ร้องหรือผู้คัดค้านซักถามได้ และผู้ร้องหรือผู้คัดค้านสามารถใช้คำถามนำในการถามพยานได้ ในทางปฏิบัติแล้วนิติกรซึ่งเป็นผู้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถามพยาน ส่วนผู้คัดค้านมีทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้คัดค้านเป็นผู้ถามพยาน ปกติการสืบพยานหลักฐานในคดีเลือกตั้งจะใช้เวลาไม่เกิน 2 วันทำการก็จะแล้วเสร็จ

(5) การสืบพยานบุคคลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยระบบการประชุมทางวิดีโอทัศน์ เมื่อผู้ร้องหรือผู้คัดค้านมีคำขอและอีกฝ่ายหนึ่งไม่คัดค้าน หรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอและศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลอาจอนุญาตให้ทำการสืบพยานบุคคลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยระบบการประชุมทางวิดีโอทัศน์ได้ โดยผู้ขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีการสืบพยานหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

4) การทำแถลงการณ์ปิดคดี

เมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณา ถ้าผู้ร้องหรือผู้คัดค้านประสงค์จะแถลงการณ์ปิดคดีต้องทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน 5 วัน นับแต่วันเสร็จสิ้นการพิจารณา มิฉะนั้นถือว่าไม่คิดใจแถลงการณ์ปิดคดี การทำคำแถลงการณ์ปิดคดี เป็นการที่ผู้ร้องหรือผู้คัดค้านสรุปข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา ข้อต่อสู้ของฝ่ายตน รวมทั้งพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายของตน เพื่อบรรยายให้ศาลพิจารณาว่าการกระทำของผู้คัดค้านผิดหรือไม่อย่างไร มีพยานหลักฐานใดสนับสนุน ซึ่งปกติทั้งผู้ร้องและผู้คัดค้านจะทำคำแถลงการณ์ปิดคดี โดยเฉพาะคดีเลือกตั้งที่มีหลายข้อกล่าวหา และมีพยานหลักฐานมาก

5) การทำคำสั่งศาล คำสั่งศาลต้องทำเป็นหนังสือ และอย่างน้อยต้องกล่าวหรือแสดง

(1) ชื่อผู้ร้องและผู้คัดค้าน

(2) ใจความแห่งคำวินิจฉัยพร้อมเหตุผล

(3) ลายมือชื่อองค์คณะผู้พิพากษาที่ทำคำสั่ง โดยศาลจะอ่านคำสั่งให้คู่ความฟังและปิด

คำสั่งไว้หน้าศาลเพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน และคำสั่งศาลมีผลทันที

6) การแจ้งคำสั่งศาล

(1) กรณีศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ศาลจะแจ้งคำสั่งไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณี และนายกรัฐมนตรีโดยเร็ว

(2) กรณีศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ศาลจะแจ้งคำสั่งไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว

กรณีศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามข้อ 1) หรือข้อ 2) ผู้คัดค้านยังสามารถสมัครรับเลือกตั้งได้และอาจได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกครั้ง ส่วนกรณีศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามข้อ 1) หรือข้อ 2) ผู้คัดค้านจะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาหนึ่งปี และไม่อาจสมัครรับเลือกตั้งอีกจนกว่าจะครบหนึ่งปีตามคำสั่งศาล แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้คัดค้านที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ศาลแจ้งคำสั่งรับคำร้องจะกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคท้าย

7) คำอุทธรณ์เนียม

การดำเนินการทางศาลตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550

3.4 การคุ้มครองพยานในคดีอาญาของประเทศเยอรมัน³¹

3.4.1 บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในการพิจารณาคดีอาญาเปิดช่องให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนและศาลดำเนินการได้ในหลายขั้นตอนด้วยกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความ

³¹ การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน. (2555). *องค์กรอาชญากรรม/การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน* แปลโดย อำนวย เนตยสุภา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811845.doc. [2555, เมษายน 2].

ร้ายแรงของการข่มขู่หรือการก่อให้เกิดอันตรายต่อพยาน และความจำเป็นที่จะต้องให้มีการคุ้มกันที่เป็นพิเศษมากยิ่งขึ้น

1) มาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (SPO)

ภายใต้ประโยคที่ 2 แห่งมาตรา 68 อนุมาตรา 1 พยานที่ได้ให้ข้อมูลที่ทราบจากการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของตน (เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งกระทำการในหน้าที่) มีสิทธิแจ้งที่อยู่อาศัยของตน โดยใช้ที่อยู่ตามที่ทำงานของตนแทนสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยจริงของตนก็ได้

นอกจากนั้น ไม่ว่าพยานจะเป็นบุคคลใด ก็อาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำการซักถามให้ระบุถึงสถานที่ทำงานหรือสถานที่ประกอบธุรกิจของพยานแทนสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย หรืออาจจะระบุถึงที่อยู่อื่นซึ่งอาจส่งหมายได้ก็ได้ หากเป็นที่เกรงว่ากล่าวพยานจะได้รับอันตรายสืบเนื่องมาจากการปกป้องผลประโยชน์ในทางกฎหมาย ด้วยเหตุเดียวกันนี้ พยานอาจได้รับอนุญาตให้ไม่ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งอาจติดต่อคนได้ด้วย (มาตรา 68 อนุมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ภายใต้มาตรา 68 อนุมาตรา 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตัวคนที่แท้จริงของพยาน (หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด)³² อาจถูกเก็บไว้เป็นความลับ หากมีเหตุให้เกรงว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของพยานหรือของบุคคลอื่นใด (ถ้อยคำในกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องนำอันตรายถึงขนาดไหน) เอกสารที่เกี่ยวข้องไปถึงตัวบุคคลนั้น จะได้รับการเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานอัยการ กล่าวคือ จะไม่มีการนำส่งเอกสารนั้นต่อศาล และจะไม่มี การตรวจสอบเอกสารนั้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เอกสารจะไม่ถูกนำไปไว้ในสำนวนจนกว่าการ คูกคามนั้นจะหมดไป หากมีการระบุข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับตัวตนของพยานไว้ในคำฟ้องที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือในหมายเรียกที่มีขึ้นในภายหลังแล้ว จะต้องแจ้งว่าเหตุที่ต้องปกปิดข้อมูลบางส่วน เพราะพฤติการณ์ดังกล่าวด้วย

ข้อยกเว้นที่บุคคลไม่ต้องระบุถึงตัวตนที่แท้จริงของตนมิได้ยกเว้นหน้าที่ของบุคคลในชั้นพิจารณาคดีในศาลที่จะต้องระบุถึงสถานะของตนว่าเกี่ยวข้องกับความรู้เห็นเหตุการณ์ในคดีอย่างไร ข้อบังคับนี้มักใช้กับพยานที่เป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนนอกเครื่องแบบ

2) มาตรา 68b แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

³² ในกรณีที่มีการกำหนดฐานะใหม่ของบุคคลให้กับพยานที่ตกอยู่ในอันตรายแล้ว อาจเป็นการเพียงพอและจำเป็นตามหลักของการได้สัดส่วนว่าเฉพาะฐานะใหม่ของบุคคลเท่านั้นที่จะได้รับการเก็บไว้เป็นความลับ.

บทบัญญัตินี้เป็นการปรับปรุงเรื่องการให้การคุ้มครองพยาน โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้กับพยานอย่างเป็นทางการด้วยค่าใช้จ่ายของรัฐหากปรากฏว่าพยานไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองในขั้นตอนของการซักถามได้ สำหรับพยานในคดีอาญาที่สำคัญๆ หรืออาชญากรรมที่เกี่ยวกับการค้าหรือกลุ่มอาชญากรรม เช่น ความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมนั้น จะต้องมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาในทุกกรณี การจัดให้มีที่ปรึกษานี้ก็เพื่อให้แน่ใจว่าพยานจะสามารถใช้สิทธิของตนเองในการต่อสู้และป้องกันตนเองได้ และจะต้องให้แน่ใจว่าได้มีการนำมาตรการในการคุ้มครองพยานที่มีอยู่ภายใต้กฎหมายมาใช้อย่างเพียงพอ

3) มาตรา 223 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³³

ภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ ในกรณีที่มีอุปสรรคซึ่งไม่อาจข้ามผ่านไปได้เกิดขึ้นต่อพยานในชั้นพิจารณาในศาลเป็นระยะเวลาานหรือตลอดไปแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้มีการซักถามพยานนอกศาลโดยผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพิเศษก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องหาและทนายความของผู้ต้องหาสามารถเข้าร่วมในการซักถามนั้นได้ แต่ก็เป็นไปได้ที่ผู้ต้องหาจะถูกกันให้ออกจากชั้นตอนของการซักถามเป็นการชั่วคราวภายใต้มาตรา 247 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ทนายความของผู้ต้องหาจะไม่ถูกให้ออกจากชั้นของการซักถาม แม้จะมีเหตุผลเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดแก่พยานก็ตาม

นอกจากนั้น อาจมีการซักถามพยานโดยผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีด้านวิดีโอตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 247a ซึ่งการบันทึกวีดิโอนี้สามารถนำไปใช้ในการพิจารณาคดีได้

4) มาตรา 247 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³⁴

ภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ ศาลสามารถมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาออกจากห้องพิจารณาระหว่างการซักถามได้หากเกรงว่าผู้ต้องหาร่วมหรือพยานจะไม่พูดความจริงหากมีการซักถามต่อหน้าผู้ต้องหานั้น

³³ การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน. (2555). *องค์กรอาชญากรรม/การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน แปลโดยอำนาจ เนตยสุภา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811845.doc. [2555, เมษายน 2].

³⁴ การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน. (2555). *องค์กรอาชญากรรม/การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน แปลโดยอำนาจ เนตยสุภา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811845.doc. [2555, เมษายน 2].

แต่เมื่อผู้ต้องหากลับสู่ห้องพิจารณาแล้ว ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงใจความสำคัญที่ได้เบิกความลับหลังผู้ต้องหา

ศาลอาจให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผ่านโทรทัศน์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 172 แห่งพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม หากเกรงว่าจะเกิดอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรืออันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของพยานหรือของบุคคลอื่นใด

ศาลมีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองพยาน โดยพยานจะต้องได้รับการคุ้มครองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตหรือร่างกายที่เป็นผลเนื่องจากการเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาของศาล

5) มาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภายใต้มาตรา 96 ศาลไม่อาจเรียกให้หน่วยงานที่มีอำนาจส่งเอกสารหรือข้อมูล หากหน่วยงานที่มีอำนาจสูงสุดเห็นว่าการเปิดเผยซึ่งข้อความในเอกสารนั้นจะเป็นผลเสียต่อรัฐ นอกจากนั้น อาจมีการปฏิเสธศาลโดยไม่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับชื่อและที่อยู่ของพยานซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจได้เก็บเป็นความลับ ดังนั้น อาจมีกรณีที่ไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่พยานอย่างในกรณีทั่วไปได้เนื่องจากมีอันตรายที่ผิดวิสัย มาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงให้ตำรวจหรืออัยการสามารถกันไม่ให้พยานเข้าไปในการพิจารณาชั้นศาล ซึ่งกรณีหมายความว่า ฐานะที่แท้จริงและที่อยู่ของพยานเหล่านั้นจะถูกเก็บเป็นความลับโดยหน่วยงานที่ดำเนินคดีอาญา เพื่อที่พยานจะได้ไม่ถูกเรียกให้เข้าร่วมในการพิจารณาคดี แต่จะให้บุคคล (เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา) ที่ได้ทำการสอบถามพยานเหล่านี้ในชั้นสอบสวนมาเบิกความในฐานะเป็นพยานบอกเล่าแทน นอกจากนั้น หากมีการห้ามไม่ให้เข้าร่วมในชั้นพิจารณาดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการอ่านรายงานบันทึกคำเบิกความในศาลด้วย (มาตรา 251 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) การคุ้มครองพยานภายใต้มาตรานี้มักจะนำมาใช้กับพยานที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่สืบสวนนอกเครื่องแบบ

นอกจากนั้น ศาลจะต้องคอยตรวจสอบอยู่เสมอด้วยความรับผิดชอบของศาลเองว่า ควรหรือไม่ที่จะงดซักถามพยานที่ไม่ได้ถูกห้ามให้เข้าร่วมการพิจารณาตาม มาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ เนื่องจากอาจมีอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายที่อาจเกิดขึ้นต่อพยานได้

6) มาตรา 110b และมาตรา 110d

ฐานะที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่สืบสวนนอกเครื่องแบบซึ่งทำงานโดยใช้ชื่อที่สมมติขึ้นอาจถูกเก็บไว้เป็นความลับแม้ภายหลังเสร็จสิ้นภารกิจแล้ว เฉพาะสำนักงานอัยการและผู้พิพากษาผู้ซึ่งรับผิดชอบในภารกิจนั้นเท่านั้นที่อาจมีคำสั่งให้มีการแจ้งฐานะที่แท้จริงแก่ตนได้ นอกจากนี้ อาจให้มี

การปกปิดฐานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นไว้เป็นความลับในระหว่างการพิจารณา ทั้งนี้ ภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะเมื่อมีเหตุให้เกรงว่าการเปิดเผยฐานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของเจ้าหน้าที่สืบสวนนอกเครื่องแบบนั้นหรือของบุคคลอื่น หรืออาจลดความเป็นไปได้ในการที่จะใช้การสืบสวนนอกเครื่องแบบต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ คำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการสืบสวนนอกเครื่องแบบนี้จะไม่นำไปเก็บไว้ในสำนวนคดีอาญา แต่จะเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานอัยการ โดยจะนำเอกสารเหล่านี้ไปใส่ไว้ในสำนวนคดีก็ต่อเมื่อจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนหรือความมั่นคงแห่งรัฐ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคล หรือต่อความเป็นไปได้ในการจัดให้มีการสืบสวนนอกเครื่องแบบต่อไป

3.4.2 กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน (Zeugenschutzgesetz) มาตรา 58a มาตรา 168e มาตรา 247a และมาตรา 255a³⁵

ภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ พยานอาจถูกซักถามต่างหากโดยผู้พิพากษาเสียตั้งแต่ในชั้นสอบสวน โดยเป็นกระบวนการที่แยกออกจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา และในชั้นพิจารณาคดีนั้น พยานก็ไม่ต้องปรากฏตัวในห้องพิจารณาเพื่อการซักถามทุกครั้งไป ในทั้งสองกรณีดังกล่าว ทำให้การของพยานจะถูกส่งผ่านทางวิดีโอไปพร้อมกับมีการบันทึกภาพและเสียงด้วยหากเข้าเงื่อนไขตามกฎหมาย นอกจากนั้นยังอาจให้มีการบันทึกคำถามโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการอีกด้วย

การบันทึกการซักถามและการนำการบันทึกนี้ไปใช้แทนการซักถามทำให้พยานในคดีองค์กรอาชญากรรมที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายไม่ต้องปรากฏตัวในชั้นพิจารณาและสามารถให้การในชั้นพิจารณาได้โดยผ่านทางวิธีการซักถามทางวิดีโอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ภายใต้มาตรา 58a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการซักถามพยานไม่ว่าในขั้นตอนใดในชั้นพิจารณา อาจมีการบันทึกภาพและเสียงเอาไว้ด้วยก็ได้ แต่หากมีเหตุให้เกรงว่าจะไม่อาจมีการซักถามพยานได้ในชั้นพิจารณา และการบันทึกนั้นเป็นการจำเป็นแก่การพิสูจน์ความจริง จะต้องมีการบันทึกภาพและเสียงไว้เสมอ

³⁵ การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน. (2555). *องค์กรอาชญากรรม/การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน แปลโดย อำนวย เนตยสุภา.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811845.doc. [2555, เมษายน 2].

2) มาตรา 168e แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่มีอันตราขร้ายแรงต่อความเป็นอยู่ของพยานซึ่งไม่อาจป้องกันได้โดยวิธีอื่นใด กฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษาคำเนิการซักถามพยานเสียตั้งแต่ในชั้นสอบสวนโดยทำเป็นส่วนสัดที่แยกออกต่างหากจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณา ภาพและเสียงของการซักถามจะถูกส่งผ่านมายังบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาในเวลาเดียวกัน โดยสามารถติดต่อผู้พิพากษาได้โดยทางโทรศัพท์หรือวิทยุ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่แน่นอนว่าที่ทนายจำเลยสามารถเข้าสอดแทรกในการซักถามด้วยการถามค้านได้ตลอดเวลา โดยอาจมีการบันทึกการซักถามไว้เพื่อป้องกันการถามซ้ำได้

3) ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน มาตรา 247 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครอบคลุมถึงการซักถามพยานที่มีไ้ได้อยู่ในห้องพิจารณาผ่านทางวิดีโอด้วย พยานอาจอยู่ในห้องอื่นที่ติดกับอาคารศาลหรืออยู่อย่างปลอดภัยในบ้านหรือในต่างประเทศ เช่น ในกรณีที่จะเป็นอันตราขอย่างมากรจนเกินไปหากให้พยานปรากฏตัวที่ศาล เป็นต้น

4) ในกรณีที่มีการใช้วิดีโอแทนการซักถามอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรา 225a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อใดที่ต้องมีการอ่านบันทึกคำเบิกความให้สามารถเปิดเทปวิดีโอแทนได้

แง่มุมดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ

(1) ในกรณีที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณา แต่อยู่ในสถานที่ลับนั้น การปิดกั้นการส่งสัญญาณภาพในการซักถามพยานระหว่างการพิจารณา เช่น การบิดเบือนจอภาพ หรือการปิดบังบริเวณใบหน้าของพยาน ไม่อาจกระทำได้ แต่หากการให้เห็นหน้าพยานทางวิดีโอจนจำได้ว่าเป็นใคร ไม่อาจลดหรือบรรเทาความเสี่ยงได้อย่างเพียงพอ ก็จำเป็นต้องใช้วิธีกันพยานออกไปโดยสิ้นเชิงตามวิธีการที่ระบุไว้ในบทบัญญัติมาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) อาจมีมาตรการคุ้มกันอีกหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิเช่น อาจใช้การซักถามทางวิดีโอกับพยานที่อยู่ในห้องพิจารณา พิจารณาคติในช่วงการซักถามผ่านกล้อง และอนุญาตให้พยานสามารถปฏิเสธไม่ให้รายละเอียดส่วนตัวภายใต้มาตรา 68 อนุ 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) ในการพิจารณาว่าจะนำมาตรการในการคุ้มครองพยานมาตรการใดมาใช้ นั้น ศาลจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ และต้องให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีอันได้แก่

(3.1) หน้าที่ในการสืบสวนการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม

(3.2) การให้ความเคารพซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับโอกาสที่จะปกป้องตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรม โดยเฉพาะการมีสิทธิที่จะซักถามพยานอย่างเต็มที่

(3.3) หน้าที่ในการคุ้มครองพยานในกรณีจำเป็นเนื่องจากมีอันตรายต่อบุคคลอย่างร้ายแรง หรือมีผลประโยชน์ของรัฐซึ่งมีความสำคัญ เป็นต้น

ดังนั้น อาจมีการสั่งให้ใช้มาตรการในการคุ้มครองพยานที่ครอบคลุมมากกว่าหากมาตรการในลำดับที่รองลงมาซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายน้อยกว่าต่อการสืบหาหรือการป้องกันนั้นไม่เพียงพอ

(3.4) เป็นที่ทราบกันว่า มาตรการในการคุ้มครองพยานที่ตกอยู่ในอันตรายอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงและต่อผลประโยชน์ในการต่อสู้คดีในแต่ละคดี จึงต้องนำมาตรการในการคุ้มครองพยานมาใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการประเมินพยานหลักฐานของศาล โดยเฉพาะในกรณีการใช้พยานหลักฐานทางอ้อมนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้หลักที่ว่า “บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิด” (มาตรา 6 II แห่ง อนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน) เริ่มจะมีความสำคัญมากขึ้นในแต่ละคดี

3.4.3 กฎเกณฑ์ภายใต้กฎหมายตำรวจ (Police Law)³⁶

การคุ้มครองที่กำหนดภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นไม่เพียงพอ เนื่องจากการคุ้มครองนั้นมีผลในระหว่างการพิจารณาคดีอาญานั้น แต่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองนอกเหนือจากการพิจารณาหรือภายหลังเสร็จสิ้นการพิจารณาคดีด้วย ซึ่งอันตรายต่อพยานยังคงมีอยู่และอาจเพิ่มสูงขึ้นภายหลังเสร็จสิ้นการพิจารณา กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการป้องกัน ได้แก่ กฎหมายตำรวจ ซึ่งนำมาใช้ในการคุ้มครองพยานในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาและภายหลังเสร็จสิ้นการพิจารณาคดีด้วย

ตัวอย่างของมาตรการเหล่านี้ ได้แก่

³⁶ การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน. (2555). *องค์กรอาชญากรรม/การคุ้มครองพยานในประเทศเยอรมัน แปลโดย อำนาจ เนตยสุภา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811845.doc. [2555, เมษายน 2].

- 1) การให้การดูแลสภาพจิตใจของพยานและให้คำแนะนำในส่วนของกรปฏิบัติตัวของพยาน
- 2) การคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจครอบคลุมช่วงเวลาได้นานกว่า กล่าวคือ จะมีการตรวจตราและได้รับการติดตาม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผยหรือปฏิบัติหน้าที่นอกเครื่องแบบ
- 3) การได้รับรูปพรรณสัณฐานใหม่ กล่าวคือ ได้รับชื่อใหม่และได้รับเอกสารที่แสดงฐานะใหม่ สถานที่อยู่ใหม่ หน้าที่การงานใหม่ ซึ่งอาจอยู่ในรัฐอื่นหรืออยู่ในต่างประเทศก็เป็นได้
- 4) การได้รับความช่วยเหลือและได้รับเงินเป็นระยะเวลาหนึ่งเพื่อช่วยในการสร้างชีวิตใหม่ โดยเฉพาะในอาชีพใหม่

กฎเกณฑ์ที่อยู่ในกฎหมายตำรวจเป็นส่วนเสริมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในระหว่างการพิจารณาคดีอาญา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องให้ความเคารพการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอัยการและศาลเสมอ การให้ความคุ้มครองภายใต้กฎหมายตำรวจนี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และโสเภณี เป็นต้น

ในประเทศเยอรมัน ได้มีการศึกษาว่าควรมีกฎหมายเฉพาะขึ้นมารองรับหลักเรื่องการคุ้มครองพยานและมาตรการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่และเพื่อเสริมกับหลักเกณฑ์ที่มีอยู่หรือไม่ ซึ่งเท่าที่ผ่านมา กฎหมายตำรวจ กำหนดเพียงหลักเกณฑ์ทั่วไปที่อาจนำมาใช้มาตรการดังกล่าวมาใช้ในแต่ละคดีได้เท่านั้น

3.5 การคุ้มครองพยานในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา³⁷

3.5.1 การคุ้มครองตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1) มาตรา 3521 การให้ความคุ้มครองและการย้ายที่อยู่พยาน

(a) (1) อัยการสูงสุดอาจจัดให้พยานย้ายที่อยู่ใหม่และให้ความคุ้มครองด้านอื่นๆ แก่พยานหรือผู้ที่จะมาเป็นพยานในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่อยู่ภายใต้เขตปกครองของรัฐบาลกลางหรือเขตปกครองของมลรัฐใด อันเป็นคดีเกี่ยวกับกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมหรือความผิดอันร้ายแรงอย่างอื่น ถ้าอัยการสูงสุดเห็นว่าอาจจะเกิดการกระทำความผิดอันเป็นการประทุษร้ายพยานอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวข้างต้นนั้น หรือเห็นว่าอาจจะเกิดการกระทำ

³⁷ ดัชนีกฎหมายการคุ้มครองพยานสหรัฐอเมริกา. (2555). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.institute.ago.go.th/backupweb/upload/.../11080811849.doc. [2555, เมษายน 2].

ความผิดดั่งที่บัญญัติไว้ในบทที่ 73 แห่งบรรพนี้หรือความผิดตามกฎหมายมลรัฐอันมีสภาพอย่างเดียวกัน ต่อพยาน อัยการสูงสุดยังอาจจัดให้ย้ายซึ่งที่อยู่ใหม่ หรือให้ความคุ้มครองอย่างอื่นแก่ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งมีความใกล้ชิดกับพยานหรือผู้ที่จะมาเป็นพยานนั้น หากว่าครอบครัวของเขาหรือบุคคลผู้ใกล้ชิดนั้นจะประสบกับอันตราย อันเนื่องมาจากการให้ความร่วมมือในการเป็นพยานในกระบวนการยุติธรรมด้วยเช่นกัน

(2) อัยการสูงสุดจะออกซึ่งข้อบัญญัติแนวทาง โดยกำหนดว่าคดีประเภทใดมีความเหมาะสมที่จะอยู่ในอำนาจของอัยการสูงสุด ดังที่บัญญัติไว้ในข้อ (1)

(3) รัฐบาลสหรัฐอเมริกาและเจ้าพนักงาน รวมทั้งลูกจ้าง ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในทางแพ่งอันเนื่องมาจากการตัดสินใจที่จะให้ หรือมิให้ความคุ้มครองดังที่บัญญัติไว้ในบทนี้

(b) (1) ในกรณีอันเกี่ยวเนื่องกับการให้ความคุ้มครองแก่พยาน ผู้ที่จะมาเป็นพยานหรือสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับพยานในบทนี้ หากอัยการสูงสุดเห็นว่าเป็นจำเป็นที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลดังกล่าวซึ่งอาจได้รับอันตรายแก่กาย หรือให้ความคุ้มครองแก่สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพ แก่บุคคลดังกล่าวนั้น รวมถึงสุขภาพจิตที่ดี และการปรับตัวเข้ากับสังคม เท่าที่อันตรายนั้นอาจจะมีขึ้นแก่บุคคลนั้นตามดุลยพินิจของอัยการสูงสุด โดยระเบียบหรือข้อบังคับ อัยการสูงสุดอาจ

(A) จัดหาให้ซึ่งเอกสารใดอันจะมีผลให้บุคคลนั้นสามารถมีรูปพรรณ สัมฐานใหม่ หรือเอกสารใดอันเป็นการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้น

(B) จัดหาให้ซึ่งที่พักอาศัย

(C) จัดหาพาหนะในการขนส่งเฟอร์นิเจอร์และทรัพย์สินส่วนตัวของบุคคลนั้นไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่

(D) จัดหาให้ซึ่งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นแก่การอยู่อาศัย ในจำนวนซึ่งกำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ ที่ออกโดยอัยการสูงสุด ภายในระยะเวลาที่อัยการสูงสุดเห็นควร

(E) ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลนั้นให้ได้รับการจ้างงาน

(F) จัดหาให้ซึ่งการบริการใดอันจำเป็นที่จะช่วยเหลือบุคคลนั้นให้ดำรงชีพได้ด้วยตนเอง

(G) เปิดเผยหรือปฏิเสธที่จะเปิดเผย รูปพรรณ สัมฐาน หรือที่อยู่ของบุคคลอันได้มีการย้ายที่อยู่ใหม่หรือได้รับความคุ้มครอง หรือเรื่องอื่นใดอันเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือ โครงการคุ้มครองพยานนั้น หลังจากได้ชั่งน้ำหนักว่าจะมีอันตรายใดอาจเกิดขึ้นกับบุคคลนั้นหรือแก่ประสิทธิภาพโดยทั่วไปของโครงการนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แก่สาธารณะที่จะได้จากการเปิดเผย เว้นเสียแต่ว่า

ในกรณีที่อัยการสูงสุดได้รับคำร้องจากรัฐพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือตามคำสั่งศาล ให้เปิดเผย รูปพรรณ สันฐาน ที่พักอาศัย ประวัติอาชญากร ลายพิมพ์นิ้วมือ อันเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งได้มีการย้ายที่ อยู่ใหม่หรือได้รับความคุ้มครองนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ เมื่ออัยการสูงสุดทราบหรือในคำร้องนั้น ระบุว่าบุคคลเช่นว่านั้นอยู่ระหว่างถูกสืบสวนสอบสวนหรือถูกจับในความผิดซึ่งมีอัตราโทษเกินกว่า 1 ปี หรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์

(H) เก็บรักษาความลับเกี่ยวกับรูปพรรณ สันฐาน และที่พักอาศัยของบุคคลนั้นใน เรื่องการบังคับให้ขึ้นทะเบียนประวัติอาชญากรภายใต้กฎหมายรัฐบาลกลางหรือกฎหมายของมลรัฐ รวมทั้งการกำหนดทางเลือกขึ้นมาทดแทนวิธีการที่ตามปกติต้องปฏิบัติภายใต้กฎหมายรัฐบาลกลางหรือ ของมลรัฐในเรื่องการขึ้นทะเบียนและการติดตามค้นหาบุคคลนั้น และ

(I) ยกเว้นการที่ต้องทำตามกฎหมายว่าด้วยการจัดหาบริการ วัสดุและอุปกรณ์ และการปรับปรุงการก่อสร้างที่พักอาศัยอันปลอดภัย ในอาคารตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น หากเป็นการ จำเป็นเพื่อความปลอดภัยของพยาน และความสำเร็จของแผนการให้ความคุ้มครองพยาน

อัยการสูงสุดจะต้องสร้างระบบบันทึกข้อมูลที่แม่นยำ และมีประสิทธิภาพซึ่ง ประวัติอาชญากรรม ของบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครอง ตามบทบัญญัตินี้ เพื่อที่จะเป็นการให้ข้อมูลดัง บัญญัติไว้ในวรรค (G)

(2) การหักค่าลดหย่อน ซึ่งค่าใช้จ่ายใดของบุคคลดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา (1)(D) เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ ของบุคคลนั้นที่มีต่อภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ตามคำสั่งศาล แห่งรัฐใดรัฐหนึ่ง

(3) บุคคลใดก็ตามโดยปราศจากการอนุญาตของอัยการสูงสุด ได้เปิดเผยโดยจงใจซึ่ง ข้อมูลใดอันได้รับจากอัยการสูงสุด ตามที่บัญญัติไว้ในวรรค (1)(G) จะต้องชำระค่าปรับเป็นจำนวนเงิน 5,000 เหรียญสหรัฐ หรือ จำคุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

(C) ก่อนที่จะได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลใด ตามบทบัญญัตินี้ หากเป็นการเหมาะสม อัยการสูงสุดจะต้องได้รับแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมของบุคคลนั้น อันจะต้องระบุไว้ในแผน ซึ่งรวมถึง ประวัติอาชญากรรม (หากมี) ผลการประเมินสภาวะทางจิตใจของบุคคลนั้น ซึ่งอัยการสูงสุด จะต้องประเมินผลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในแต่ละคดีที่มีการสอบสวนอย่างเข้มงวด หรือคดีที่ข้อมูล ของบุคคล หรือคำเบิกความได้ก่อให้เกิดหรือจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น ในชุมชน ที่บุคคลดังกล่าวนั้นจะย้ายเข้าไปอยู่ และจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะให้บุคคลนั้น ให้การ ว่ามีความสำคัญกว่าอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อสาธารณะหรือไม่ ในการพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวนั้น

เหมาะสมที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัตินี้หรือไม่นั้น อัยการสูงสุดจะต้องพิจารณาถึงประวัติอาชญากรรมของบุคคลนั้น ทางเลือกในการคุ้มครองภายใต้บทบัญญัตินี้ ความเป็นไปได้ในการได้คำให้การจากแหล่งอื่น ความจำเป็นในการคุ้มครองบุคคล ความสำคัญของคำเบิกความของบุคคลนั้น ผลการตรวจสภาพจิต และการให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้จะเป็นการละเมิดความสัมพันธ์ระหว่างเด็กซึ่งจะถูกย้ายที่อยู่ อันเนื่องมาจากการให้ความคุ้มครองนั้นและผู้ปกครองซึ่งมิได้ถูกย้ายที่อยู่ใหม่ประกอบด้วย และปัจจัยอย่างอื่นๆ เท่าที่อัยการสูงสุดเห็นสมควร อัยการสูงสุดจะไม่ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลใดตามบทบัญญัตินี้ ถ้าการก่อให้เกิดอันตรายแก่สาธารณะ อันรวมถึงอันตรายอันเกิดแก่ผู้บริสุทธิ์จะมีมากกว่าความจำเป็นในการให้บุคคลนั้นเข้าเบิกความ อนุมาตรานี้มีได้หมายความว่า การอนุญาตให้เปิดเผยซึ่งการประเมินอันเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้ทำขึ้นตามอนุมาตรานี้

(d) (1) ก่อนที่จะมีการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลใดตามบทบัญญัตินี้ อัยการสูงสุดจะต้องทำข้อตกลงกับบุคคลเช่นว่านั้น ซึ่งในข้อตกลงจะต้องแสดงให้เห็นถึงภาระหน้าที่ของบุคคลนั้น ซึ่งรวมถึง

(A) ข้อตกลงของบุคคลนั้นซึ่งหากบุคคลนั้นเป็นพยาน หรือผู้ที่จะมาเป็นพยานว่าจะเบิกความ หรือให้ข้อมูลแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดี

(B) ข้อตกลงของบุคคลนั้นว่าจะไม่ก่ออาชญากรรมใด

(C) ข้อตกลงของบุคคลนั้นว่าจะทำการใดๆ ที่จำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงการค้นหาข้อมูลโดยบุคคลอื่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้นตามบทบัญญัตินี้

(D) ข้อตกลงของบุคคลนั้นที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย และคำพิพากษาทางแพ่งที่มีต่อบุคคลนั้น

(E) ข้อตกลงของบุคคลนั้นที่จะให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำร้องขออันสมควรของพนักงานเจ้าหน้าที่ และ ลูกจ้างของรัฐบาลซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลนั้นตามบทบัญญัตินี้

(F) ข้อตกลงของบุคคลนั้นที่จะมอบหมายให้บุคคลใดเป็นตัวแทน เพื่อปฏิบัติการตามกระบวนการให้ลู่วงไป

(G) ข้อตกลงของบุคคลนั้น ที่จะสาบานว่าจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอันสำคัญทุกประการ อันรวมถึงหน้าที่อันเกี่ยวเนื่องกับอำนาจปกครองของเด็ก และสิทธิการเข้าเยี่ยมชม

(H) ข้อตกลงของบุคคลนั้น ที่จะเปิดเผยซึ่งการได้รับการให้ประกันทัณฑ์บน และคุมประพฤติ ใดๆ หากบุคคลนั้นอยู่ในระหว่างการคุมประพฤติ หรือการให้ประกันทัณฑ์บน ภายใต้

กฎหมายแห่งมลรัฐจิวโด และให้ความยินยอมในการเข้ากำกับดูแลของรัฐบาลกลาง ตามมาตรา 3522 แห่งบรรพนี้ และ

(I) ข้อตกลงของบุคคลนั้น ที่จะรายงานตัวอย่างสม่ำเสมอ แก่เจ้าหน้าที่แผน ซึ่งกิจกรรม และที่อยู่ปัจจุบันของบุคคลนั้น

บันทึกข้อตกลงแต่ละฉบับจะต้องแสดงถึงการให้ความคุ้มครองที่อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่จะมีต่อบุคคลนั้นตามบทบัญญัตินี้ และการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่จะเกิดขึ้นหากมีการผิดข้อตกลง ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะถูกกำหนดขึ้นโดยอัยการสูงสุด วิธีการดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยวิธีการในการยื่นคำร้องและการแก้ไขในความขัดข้องใจของบุคคลผู้ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้เนื่องจากการจัดการตามแผน นอกจากนี้ให้กระบวนการดังกล่าวรวมถึงการให้โอกาสในการแก้ไขข้อสงสัยของบุคคลใดซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับคดีด้วย

(2) อัยการสูงสุดจะต้องทำขึ้นซึ่งข้อตกลงอันแตกต่างหากตามอนุมาตรานี้ กับบุคคลผู้ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป บันทึกข้อตกลงดังกล่าวนี้ทั้งอัยการสูงสุด ทั้งนี้ บุคคลผู้ซึ่งได้รับความคุ้มครองจะต้องลงลายมือชื่อร่วมกัน

(3) อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจการให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ ให้แก่ รองอัยการสูงสุด อัยการสูงสุดสมทบ (Associate Attorney General) ผู้ช่วยอัยการสูงสุดซึ่งรับผิดชอบแผนกคดีอาญาในกระทรวงยุติธรรม ผู้ช่วยอัยการสูงสุดซึ่งรับผิดชอบงานทางด้านสิทธิมนุษยชนในกระทรวงยุติธรรม (เท่าที่การมอบอำนาจนั้นเกี่ยวข้องกับคดีสิทธิมนุษยชนในทางอาญา) และแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของกระทรวงยุติธรรม

(e) หากอัยการสูงสุดเห็นว่าอันตรายอันอาจเกิดแก่บุคคลผู้ซึ่งอาจได้รับความคุ้มครองภายใต้มาตรา 3521 แห่งบรรพนี้นั้นเป็นภัยอันใกล้จะถึงหรือหากไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้ทันที จะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการสืบสวนสอบสวนที่กำลังดำเนินการอยู่ อัยการสูงสุดอาจออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแก่บุคคลนั้นไปพลางก่อนภายใต้บทบัญญัตินี้ ก่อนที่จะประเมินผลเป็นลายลักษณ์อักษรหรือตัดสินใจประการใดตามที่กำหนดไว้ในอนุมาตรา (c) ของบัญญัตินี้ หรือในการเข้าทำข้อตกลงที่กำหนดไว้ในอนุมาตรา (d) ของบทบัญญัตินี้ โดยในกรณีดังกล่าวอัยการสูงสุดจะต้องประเมินตัดสินใจและทำข้อตกลงโดยไม่ชักช้าทันทีหลังจากที่ความคุ้มครองได้มีขึ้น

(f) อัยการสูงสุดอาจยกเลิกการให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้แก่บุคคลใดซึ่งละเมิดข้อตกลงในส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่ได้ทำไว้กับอัยการสูงสุด ตามอนุมาตรา (d) หรือแก่บุคคลใดซึ่งได้ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จอันเกี่ยวเนื่องกับข้อตกลงหรือพฤติกรรมอื่นใดที่บุคคลนั้นได้รับความคุ้มครองตาม

บทบัญญัตินี้ อันรวมถึงข้อมูลในเรื่องสภาพการณ์และพฤติกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับอำนาจปกครองเด็ก และสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียนซึ่งก่อนที่จะยกเลิกการให้ความคุ้มครองดังกล่าว อัยการสูงสุดจะต้องแจ้งเตือนการยกเลิกการคุ้มครองไปยังบุคคลนั้นพร้อมแสดงเหตุผลประกอบ ซึ่งการพิจารณายกเลิกการให้ความคุ้มครองของอัยการสูงสุดนี้ไม่จำเป็นต้องถูกตรวจสอบ โดยองค์กรศาลยุติธรรม

2) มาตรา 3522 ผู้ที่อยู่ในระหว่างการคุมประพฤติ และผู้ที่ได้รับการให้ปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ

(a) เมื่ออัยการสูงสุดร้องขอ เจ้าพนักงานคุมประพฤติอาจเข้าควบคุมดูแลบุคคลใดซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งผู้นั้นอยู่ในระหว่างการคุมประพฤติ หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษตามกฎหมายแห่งมลรัฐใด หากรัฐนั้นยินยอมให้มีการควบคุมดูแลดังกล่าวได้ บุคคลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลนั้นจะต้องอยู่ภายใต้เขตอำนาจแห่งรัฐบาลกลาง และในระหว่างที่ผู้นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ในช่วงเวลาดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายทุกฉบับแห่งสหรัฐอเมริกาในเรื่องเกี่ยวกับผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมประพฤติ และผู้ที่ได้รับปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ

(b) การที่บุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นบุคคลซึ่งได้รับความควบคุมดูแลตามอนุมาตรา (a) มิได้ปฏิบัติเงื่อนไขตามบันทึกข้อตกลงที่ได้ทำไว้ตามมาตรา 3521 (d) ในบรรพนี้ ย่อมเป็นเหตุให้มีการยกเลิกการคุมประพฤติ หรือการให้ปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ

(c) คณะกรรมการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษแห่งสหรัฐอเมริกา และประธานของคณะกรรมการดังกล่าว จะมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกันต่อผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมประพฤติ หรือได้ปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษที่ถูกส่งตัวมาจากการควบคุมดูแลของมลรัฐตามมาตรา นี้ เหมือนดังที่มีต่อผู้กระทำความผิดที่ถูศาลแห่งสหรัฐอเมริกาพิพากษา และให้ปล่อยตัวก่อนการกำหนดโทษตามบทที่ 311

3) มาตรา 3524 การจัดการเกี่ยวกับการดูแลเด็กของพยาน

(a) อัยการสูงสุดอาจย้ายที่อยู่ให้แก่ผู้เยาว์ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การให้ความ คุ้มครองแก่บุคคลใดตามบทบัญญัตินี้ หากปรากฏว่ามีบุคคลอื่นนอกจากพยานซึ่งได้รับความคุ้มครอง มีอำนาจปกครองเหนือผู้เยาว์นั้นตามกฎหมาย

(b) ก่อนที่จะให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้แก่ผู้ใดก็ตาม ซึ่ง (1) เป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ซึ่งตนมีอำนาจปกครองดูแลตามกฎหมาย และ (2) มีหน้าที่ต่อผู้ปกครองอีกคนหนึ่งของเด็กผู้นั้น ในเรื่องการปกครองดูแลเด็กหรือการเยี่ยมเยียนดูแลเด็กตามคำสั่งศาล อัยการสูงสุดจะต้องเรียกและตรวจสอบความแท้จริงของคำสั่งดังกล่าวเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุคคลที่จะเป็นพยานในโครงการคุ้มครองจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับเด็กได้อย่างถูกต้อง หากเห็นว่าอาจเกิดการไม่สามารถ

ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในเรื่องสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียนบุตรได้ อัยการสูงสุดจะพิจารณาให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้แก่บุคคลนั้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองซึ่งจะถูกย้ายที่อยู่ใหม่ได้ยื่นคำร้องขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลตั้งที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (e)(1) แห่งมาตรานี้ ผู้ปกครองซึ่งถูกย้ายที่อยู่ใหม่จะต้องทำข้อตกลงเป็นหนังสือก่อนที่จะมีการให้ความคุ้มครองว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ออกในภายหลังอันเนื่องมาจากการยื่นคำร้องขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง

(c) เกี่ยวกับบุคคลใดที่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ (1) ผู้ซึ่งเป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ซึ่งได้ถูกย้ายที่อยู่เพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง และ (2) มีหน้าที่ต่อผู้ปกครองอีกคนหนึ่งของเด็กนั้นในเรื่องการมีอำนาจปกครอง หรือการเยี่ยมเยียนดูแลบุตร ตามคำสั่งศาลประจำมลรัฐ หลังจากที่ถูกคนนั้น และเด็กได้ย้ายที่อยู่ใหม่แล้ว อัยการสูงสุดจะต้องแจ้งในทันทีที่สามารถกระทำได้ เป็นหนังสือไปยังผู้ปกครองของเด็กซึ่งมิได้ย้ายที่อยู่ ว่าเด็กได้อยู่ในความคุ้มครองเรียบร้อยแล้วตามบทบัญญัตินี้ หนังสือแจ้งดังกล่าวจะต้องระบุถึงสิทธิของผู้ปกครองของเด็กซึ่งมิได้มีการย้ายที่อยู่ว่าอำนาจปกครองหรือสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียนเด็ก หรือทั้งสองอย่างตามคำสั่งศาลจะไม่ถูกละเมิดด้วยประการใดๆ โดยการย้ายที่อยู่ของเด็กนั้น และกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้รับผิดชอบในสวัสดิภาพของเด็กเอง กระทรวงยุติธรรมจะรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายอันจำเป็นและเหมาะสมในการเดินทางและการรักษาความปลอดภัยซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการให้ผู้ปกครองได้เยี่ยมเยียนเด็กของตน ณ สถานที่ที่ สำนักงานตำรวจของศาล (US Marshals Service) กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะไม่เกินกว่าจำนวน 30 วันต่อหนึ่งปี หรือไม่เกิน 12 ครั้งต่อปี ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ กระทรวงยุติธรรมอาจรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเข้าเยี่ยมเยียนเพิ่มเติม หากอัยการสูงสุดเห็นสมควร ส่วนในกรณีที่ผู้ปกครองซึ่งมิได้ย้ายที่อยู่ไปด้วยกับเด็กขอรับภาระค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนเอง กระทรวงยุติธรรมอาจจัดการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการให้เพิ่มเติมได้ หากอัยการสูงสุดเห็นสมควร

(d) (1) หากบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ (A) ผู้ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กซึ่งได้ถูกย้ายที่อยู่เพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง และ (B) มีหน้าที่ต่อผู้ปกครองอีกคนหนึ่งของเด็กในเรื่องการมีอำนาจปกครองหรือการเยี่ยมเยียนดูแลตามคำสั่งศาล ต้องการยื่นคำร้องขอให้ศาลแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลเกี่ยวกับการดูแลปกครองเด็กดังกล่าว ให้สามารถยื่นคำร้องต่อศาลแห่งกรุงวอชิงตัน ดี ซี หรือต่อศาลในเขตแห่งท้องที่ที่ผู้ปกครองซึ่งมิได้ย้ายที่อยู่นั้นมีภูมิลำเนา

(2) ในการยื่นคำร้องตั้งบัญญัติไว้ในวรรค (1) ศาลจะต้องออกระเบียบอันเหมาะสมที่จะให้โอกาสแก่คู่ความได้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอันเกี่ยวกับคำสั่งศาลนั้น โดยศาลจะต้องจัดหาผู้ไกล่เกลี่ยให้

และหากข้อพิพาทได้รับการไกล่เกลี่ยแล้ว ศาลจะต้องออกคำสั่งตามข้อตกลงที่มีขึ้นในการระงับข้อพิพาท

(3) หากภายในระยะเวลา 60 วัน หลังจากที่ได้มีการยื่นคำร้องตามวรรค (1) เพื่อขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลซึ่งข้อพิพาทอันยังมีได้มีการไกล่เกลี่ยตกลงกัน คู่ความอาจยื่นคำร้องขอให้มีอนุญาโตตุลาการเข้ามายุติข้อพิพาทในคดี ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องเช่นนั้น ศาลจะต้องแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องความสัมพันธ์ทางครอบครัว มาทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการในคดี กฎข้อที่ 53 ในกฎหมายแห่งรัฐบาลกลาง เรื่องวิธีพิจารณาคดีแพ่งจะนำมาบังคับใช้ในเรื่องการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตามวรรคนี้ ในการพิจารณาข้อพิพาท ศาลและผู้เชี่ยวชาญจะต้องคำนึงถึงความต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและ เด็ก และคำสั่งใดๆ ซึ่งออกโดยทางศาลจะต้องมีขึ้นเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของเด็กนั้น ในการยื่นคำร้องขอให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลเกี่ยวกับการดูแลเด็กตามอนุมาตรานี้ ศาลและคนกลางผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจะต้องนำกฎหมายแห่งรัฐซึ่งมีการออกคำสั่งศาลมาปรับใช้ในคดี หรือในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลซึ่งออกโดยศาลแห่งมลรัฐภายใต้ต่อบทบัญญัตินี้ให้นำกฎหมายแห่งรัฐที่ผู้ปกครองของซึ่งมิได้ย้ายที่อยู่มีภูมิลำเนาปรับใช้แก่คดี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำตามคำสั่งศาลที่จะมีการแก้ไขใหม่ด้วย แต่ไม่ถึงกับต้องให้น้ำหนักในเรื่องค่าใช้จ่ายนี้มากไปกว่าประโยชน์ของคู่ความและเด็ก

(4) เมื่อได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลตามอนุมาตรานี้ คู่ความทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของตนที่มีอยู่ตามคำสั่งศาล ภายใต้เงื่อนไขดังบัญญัติไว้ตามอนุมาตรา (c) แห่งมาตรานี้

(5) บุคคลใดซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กแต่ตนมิได้ย้ายที่อยู่ตามเด็กไปด้วย อาจยื่นฟ้องผู้ปกครองของเด็กซึ่งถูกย้ายที่อยู่ใหม่ไปตามเด็ก ต่อศาลแห่งมลรัฐที่ผู้ปกครองนั้นมีภูมิลำเนาในข้อหาว่าพยานที่ได้รับการคุ้มครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในเรื่องอำนาจปกครองหรือสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียนเด็ก หากศาลเห็นว่าพยานที่ได้รับการคุ้มครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในเรื่องนั้นจริง ศาลอาจพิพากษาให้พยานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เมื่อถูกศาลสั่งละเมิดอำนาจศาลแล้ว พยานซึ่งได้รับความคุ้มครองต้องรีบปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเยี่ยมดูแลเด็กเสียให้ถูกต้องภายในระยะเวลาไม่เกิน 60 วัน ทั้งนี้ ตามที่อัยการสูงสุดจะกำหนด หากผู้ที่ได้รับความคุ้มครองมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยอัยการสูงสุด อัยการสูงสุดอาจเปิดเผยซึ่งรูปพรรณสัณฐานและถิ่นที่อยู่แห่งใหม่ของบุคคลนั้นให้แก่ผู้ปกครองอีกคนหนึ่งทราบ และขกเลิกการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่พยานผู้ได้รับความคุ้มครอง เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

(6) ศาลจะต้องสั่งให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี อันรวมถึงค่าทนายความตามสมควรแก่คดี อันเกิดขึ้นในคดีเกี่ยวกับการดูแลเด็ก หากปรากฏว่า ผู้ปกครองที่ไม่ได้ย้ายที่อยู่ตามเด็กไปด้วยเป็นผู้ชนะคดีในการบังคับตามคำสั่งศาลในเรื่องอำนาจปกครองหรือการเข้าเยี่ยมเยียน แต่รัฐบาลยังคงสงวนสิทธิตามกฎหมายที่จะไล่เบียดเอาจากพยานผู้อยู่ในโครงการคุ้มครองพยานตามบทบัญญัตินี้

(e) (1) เมื่อใดก็ตามที่อัยการสูงสุดเห็นว่า เพราะเหตุที่ได้ย้ายที่อยู่พยานและเด็กที่อยู่ในความดูแล ทำให้เกิดกรณีที่ไม่สามารถทำตามคำสั่งศาลในเรื่องการดูแลและเยี่ยมเยียนเด็กได้ อัยการสูงสุดในฐานะตัวแทนของพยานผู้ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ อาจจะยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลต่อศาลแห่งมลรัฐที่ผู้ปกครองซึ่งมิได้ย้ายตามเด็กไป มีภูมิลำเนาอยู่ในการยื่นคำร้องดังกล่าวนั้น หากอัยการสูงสุดแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งประกอบกับพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือได้ว่าการปฏิบัติตามคำสั่งศาลไม่อาจเป็นไปได้อย่างแน่นอน ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลดังกล่าว แต่จะต้องพิจารณาถึงความปลอดภัยอันเหมาะสม และเสนอทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยมีลักษณะอย่างเดียวกับสิทธิเดิมแก่ผู้ปกครองซึ่งมิได้มีการย้ายที่อยู่ใหม่

(2) โดยพิจารณาถึงคำสั่งศาลแห่งมลรัฐที่บทบัญญัติในมาตรานี้จะใช้บังคับ และคำสั่งศาลที่ออกตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ ถ้าผู้ปกครองซึ่งมิได้มีการย้ายที่อยู่ใหม่ตาม บทบัญญัตินี้จึงจะละเมิดข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัยซึ่งออกโดยอัยการสูงสุดเพื่อจะบังคับตามคำสั่งศาล อัยการสูงสุดอาจยื่นคำร้องต่อศาลแห่งท้องที่ที่ผู้ปกครองนั้นมีภูมิลำเนาอยู่เพื่อให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ ศาลจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นการละเมิดโดยจงใจเท่านั้น

(3) วิธีพิจารณาสำหรับการประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยคดีดังบัญญัติในอนุมาตรา (d) แห่งมาตรานี้จะไม่นำมาใช้กับการยื่นคำร้องขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงตามอนุมาตรานี้

(f) ในกรณีที่บุคคลใดซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้เป็นผู้ปกครองของเด็ก และมีหน้าที่ต่อผู้ปกครองอีกคนหนึ่งแก่เด็กนั้นในเรื่องอำนาจปกครอง หรือสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียน ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้มีได้มีขึ้นโดยคำสั่งศาล บุคคลผู้นั้นและผู้ปกครองซึ่งมิได้มีการย้ายที่อยู่ใหม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่ผู้ปกครองซึ่งมิได้มีการย้ายที่อยู่ใหม่มีภูมิลำเนา ให้ออกคำสั่งในเรื่องในเรื่องอำนาจปกครองหรือสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียน หรือทั้งสองอย่างสำหรับ เด็ก ในกรณีเช่นนี้นั้น อนุมาตรา (d) แห่งบทบัญญัตินี้จะนำมาปรับใช้แก่คดี

(g) ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๖ นี้เกี่ยวข้องกับคำสั่งศาลในเรื่องอำนาจปกครอง หรือสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียนของรัฐต่างๆ ซึ่งมีเด็กเป็นบุคคลคนเดียวกัน ศาลจะต้องแก้ไขความขัดแย้ง โดยนำเอาหลักกฎหมายขัดกันที่มีอยู่ในกฎหมายที่ศาลนั้นตั้งอยู่มาปรับใช้แก่คดี

(h) (1) ภายใต้บังคับแห่งวรรค (2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตั้งบัญชีไว้ใบอนุญาต (d), (e) หรือ (f) แห่งมาตรานี้ จะตกอยู่กับแก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกา

(2) อัยการสูงสุดจะต้องรับรองว่าคำสั่งของศาลแห่งมลรัฐ และคำสั่งของศาลประจำเขต ใดที่ออกตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้จะได้ปฏิบัติให้ลุล่วงไป กระทรวงยุติธรรมจะต้องรับผิดชอบใน ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมอันเกิดขึ้นทั้งหมดตั้งที่บัญชีไว้ใบอนุญาต (c) และ (d) ในมาตรานี้

(i) คำว่า ผู้ปกครอง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้หมายรวมถึงบุคคลใดก็ตามที่ทำหน้าที่ แทนผู้ปกครองตามกฎหมาย